

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח"י ח"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 055-2537170

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 722 אב תשפ"א שנה טו'

מוקדש לע"נ מרת נאזה מוזל בת תאג'ה סלמי ע"ה הוקדש ע"י המשפחה תח'

פרשת דברים

למשל כשעה בכל סדר, שזה אומר בין שמונה לעשר שעות בשבוע בממוצע, וכארבעים שעות בחודש, ובעשרה חודשים יש לו בין 350 ל-400 שעות העדרות, שזה כחצי חודש נוסף. ומן הסתם אחד כזה גם לא מדלג על חיסורים למיניהם מן הסתם, ובין כך ובין כך לומד רק חצי שנה בלבד, וזוהי תעודת עניות.

אלא מה, שהאדם לא חי לפי חשבון, וכשיבואו ויאמרו לו שהוא לומד חצי שנה ומתבטל חצי שנה הוא לא יאמין ולא יקבל זאת, אך מה לעשות והחשבון אומר אחרת.

ועל כן בואו חשבון, בואו ונחשב את סדרינו, בואו ונחשיב את הזמן החומק לנו מבין הימים על סיבות שאינן מוצדקות בהכרח, ושארם שעובד לא היה מעלה על דעתו להחסיר בגללן. ובודאי שבן תורה שחי בצורה כזו, גם ימי בין הזמנים נחשבים לו להמשך הזמן וכלימוד תורה ממש.

רוץ להתחבא בסוגיא...

"רב לכם סב את ההר הזה, פנו לכם צפונה" (ב, ג)

במדרש (דבר"א, יט) אמרו "מהו פנו לכם צפונה? אמר הקב"ה לישראל, אם ראיתם את עשו שמבקש להתגרות בכם, אל תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו. אמרו לו ישראל, ולהיכן נברח? אמר להם, ברחו לתורה, ואין צפונה אלא תורה שנאמר (משלי ב) יצפון לישרים תושיה". ויש להבין מהו ענינה של הצפנה זו. כי את העובדה שכוחו של עשו בידי לעומת יעקב שכוחו בקולו למדנו כבר מדברי יצחק אבינו "הקול קול יעקב והידיים ידי עשו". אך כאן נתחדשה הגדרה נוספת ביחס שבין יעקב לעשו, והיא "הצפינו עצמכם ממנו", הוי אומר שלא די ב"קול יעקב" כדי למגר את עשו אלא זקוקים אנו אף לאחוז בבחינה זו של הצפנה ומחבוא ומסתור מפניו, ודבר זה אומר דרשני.

והנה שרו של עשו הוא היצר הרע המשתוקק להחטיא את יעקב [כמ"ש (תהלים לו, לב) "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו", ודרשוהו (סוכה נב, ב) בענין היצר]. וענינו כערי מקלט, כי מן הסתם היה גואל הדם מצפה לרגע שבו שיצא הרוצח מהעיר כדי להורגו, וכל עוד שהיה צפון בעיר לא היו חיייו בסכנה. וכיום אין לנו ערי מקלט, אך בחינתם שייכת במלחמת היצר שמבקש להחטיאנו, ורשות ניתנה לו לעשות כן, מלבד כשנמצא האדם בבית המדרש, ששם אין ליצר רשות להיכנס (ע"פ קדושין ל, ב). ואם כן בית המדרש הוא עיר מקלט עבורנו.

ולכן כשיעקב אבינו בורח מפני עשו ונטמן בבית המדרש אין עשו רודף אחריו, כי עשו דומה לשר שלו, שאין ביכולתו להרע ליעקב בהיותו ספון בבית המדרש. ומתי שוב מבקש להזיק לוי? כשיעקב יוצא לדרך, לחזן, ואיננו בבית המדרש. באותו רגע שיצא משם, קופץ עשו ורודף אחריו ושולח בעקבותיו את בנו אליפז. וכן כשיעקב שוהה בבית לבן אין עשו רודפו, כי יודע שיעקב לומד שם תורה, ומשכך אין בכוחו להזיק לו. ומתי שוב קם ורדף אחריו? כשיעקב עובד את בית לבן ויוצא לדרך. ואף עמלק שבא לנקום את נקמת עשו זקינו בישראל, המתין להם שיצאו לדרך ובא להתכלל להם, וזהו "אשר קרך בדרך", כי כשהיהודי יוצא מבית המדרש ונמצא בדרך אז מסתער עליו היצר בכל כוחו.

ולכן לא די ש"הקול קול יעקב" בבית המדרש, כי ברגע ש"יעקב" יוצא מבית המדרש ואין קולו נשמע ברמה, מיד בא היצר ומבקש להחטיאנו, ובאותה שעה אין לאדם את ההגנה של עיר המקלט הרחוקה. והעצה היא רק בחינת "הצפינו עצמכם ממנו" ו"ברחו לתורה", כלומר שגם בשעה

"בין הזמנים"

"אלה הדברים אשר דיבר משה" (א, א)

האור החיים הקדוש ביאר את הפסוק בדרך רמו, לאור דברי הגמ' במסכת יומא (יט, ב) "אמר רבא, השח שיחת חולין עובר בעשה, שנאמר "ודברת בם", במ ולא בדברים אחרים". ונמצא שאין לדבר דברים בטלים אלא דברי תורה ויראה, ועל כן העיד הכתוב במשה רבינו, "אלה הדברים אשר דיבר משה", כלומר שמעודו לא הוציא מפיו דברי חולין, ולא דיבר מאומה זולת דברי תורה.

והעיר על כך בתפארת שלמה מרדומסק, "ויש להפליא, הלא משה רבינו בן שמונים שנה היה קודם שקיבל התורה, ומלך בכוש ימים רבים, ואיך כל ימיו לא דיבר אלא דברי תורה. אך הנה זהו ענין סוד ליראי ה' ולחושבי שמו, שאף שעוסקים ומדברים בדברי העולם הזה מחשבתם קשורה ודבוקה בה' כל הימים, וכל דבריהם בקדושה. וכמו שידענו מהבעל שם טוב זיע"א שדיבר עם תלמידיו סיפורי מעשיות מענייני עולם הזה והמה דברים גבוהים ברום עולם".

וביאר שזהו שאמרו על רב שלא שח שיחה בטילה כל ימיו, כי לכאורה וכי מעולם לא דיבר בצרכיו ועסקיו? אלא שגם בהיותו עוסק בעניני חולין היה ראשו אחוז בשרעפי קודש, ומעולם לא הסיח דעתו מעבודת קונו.

ב. וכעין זה ידוע בשם החזון איש, שקיום העולם בכח התורה אינו רק על ידי לימוד תורה בפועל, אלא גם כשהאדם אוכל או ישן או מתעמל או עוסק בשאר צרכיו ועושה כן כדי שיוכל ללמוד תורה, הרי שכל עיסוקיו נחשבים כתורה וגם עליהם העולם עומד.

וראיה לדבריו מודוד המלך, שאמר לו הקב"ה שימות בשבת (שבת ל, ב), וכדי למנוע ממלאך המות ליטול את נשמתו היה עוסק בתורה כל השבת, וכשהגיע זמנו ליפטר מן העולם נזקק מלאך המות להסיה את דעתו כדי להמיתו. ולכאורה, הרי למלאך המות די ברגע אחד כדי ליטול את נשמתו, ואם כן וכי כל אותה השבת דוד המלך לא אכל ולא ישן ולא עשה שום ענין וצורך גשמי ואפילו לא לרגע? ועל כרחק שכיון שבכל עניניו היתה כונתו לשם לימוד תורה, לכן חל עליהם שם לימוד תורה, ולא היה המלאך יכול לו בעת שעסק בהם. וכן כתב במפורש המשנה ברורה (סי' עא' ס"ק יג') בשם הר"ן, שהעוסק במצוה "גם בשעת נוחו מעט נקרא עדיין עוסק במצוה, כי על ידי זה יתחזק כוחו" ויוכל להמשיך וללמוד ביתר שאת.

ג. וזה מלמדנו שגם את בין הזמנים הקרב ובא אפשר להפוך לרצף והמשך של לימוד תורה, הן על ידי שקיובע עתים לתורה גם בימים אלו, והן על ידי כך שכונתו להחליף כוחות ולהתחזק ולהתרענן לקראת זמן אלו, ולכן נחשבים לו ימי מנוחה אלו כלימוד ממש וכעוסק במצוה.

ד. ובכלל, מי שבדרך כלל אינו שומר על סדרי הישיבה והכולל ואף אינו לומד בזמני גרה יופתע לגלות שלפי החשבון יוצא שהוא לומד רק חצי שנה!!! כי בין הזמנים הוא כחודשיים וחצי, ובעשרה חודשים הנותרים אם אינו לומד בימי ישיב ושבת הרי שיש כשמונים ימים נוספים שאינו לומד, שזה ביחד כבר כחמישה חודשים. ואם הוא "מהדר" לאחור לסדרים, קביעת עתים.

ד. ובכלל, מי שבדרך כלל אינו שומר על סדרי הישיבה והכולל ואף אינו לומד בזמני גרה יופתע לגלות שלפי החשבון יוצא שהוא לומד רק חצי שנה!!! כי בין הזמנים הוא כחודשיים וחצי, ובעשרה חודשים הנותרים אם אינו לומד בימי ישיב ושבת הרי שיש כשמונים ימים נוספים שאינו לומד, שזה ביחד כבר כחמישה חודשים. ואם הוא "מהדר" לאחור לסדרים, קביעת עתים.

דינה בת בת שבע טורקניץ ע"ה
פרחה בת שמחה ביטון ע"ה
רחל בת זכריה שרעבי ע"ה
אליהו בן סעידה סטחי ז"ל

מרים בת דוד וורדה ע"ה
לאה בת מרים גרון ז"ל
יקותיאל בן שמואל אלבאז ז"ל
ניסים בן חנה פריץ ז"ל

ניסים בן מאיר אוהיון ז"ל
עיון בן שלמה ושרה גרסי ז"ל
רחמים בן זוהרה טובול ז"ל
אולין בת גרמייא אלאיש ע"ה

ר' בנימין בן סלחה ז"ל + סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל + נאזה בת תאג'ה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל + רחל בת סאלחה ע"ה
יחיא בן טלאת ז"ל + הסיבה בת מננו אזולאי ע"ה

חסדיו מעניק לנו ה' עצה זו מדי שנה בתחילת בין הזמנים, ומבקש מאיתנו "פנו לכם צפונה", כלומר שעתה כשיוצאים אתם לדרך, הצפינו עצמכם מפני היצר הרע, שאם לא כן חבל על דאבדין, וכל ההשגות והקנינים הרוחניים נמצאים בסכנה. אך ראיתי בני עליה והם מועטים, כי "בן עליה" הוא מי ששכלו דבוק בעליונים על ידי שמונח בעסק התורה. ובני עליה כאלה מועטים, כי המחשבה הרווחת היא שבין הזמנים שמים פחות דגש על קביעות עתים של לימוד. אך האמת היא שההיפך הוא הנכון, ודוקא בין הזמנים הוא הזמן שבו מי שחיד להשגותיו והתעלותו במשך השנה מתגבר ביתר שאת ומשתדל ליצור לעצמו קביעות ועסק בדברי תורה בכל אתר ופינה שבה נמצא, כדי שתהא לו התורה להגנה ומחסה מפני היצר וחילוליו.

"ושחיטתן בצפון"

ד. ורגילים להביא אודות בין הזמנים את הפירוש הנפלא ב"זירא מנוחה כי טוב, ויט שכמו לסבול", שיששכר ראה שכולם שואפים למנוחה שהיא הדבר היקר והנעים בעיני האדם, והקדיש את מנוחתו לה'. אך האם באמת זוהי ההנהגה למעשה? והרי ודאי שלא כל אחד מסוגל להמשיך בסדרים רגילים בימים אלו, וזקוק לנופש ומנוחה והחלפת כוחות. ונראה לפרש שיששכר שהיה המתמיד הגדול ביותר הכיר בערך המנוחה, שהיא בבחינת "ליתן ריוח בין פרשה לפרשה", ומעניקה לאדם כוחות ורעננות. אך ידע גם שבמנוחה זו שכרוכה ביציאה לדרך יש סכנה רבה, ועלול הוא לאבד בטוול אחד בצפון את כל קניניו בבחינת "ושחיטתן בצפון"... וכיון שאין הוא מוכן לוותר עליהם, לכן מקבל על עצמו שגם בדרכים ובמקומות השונים שאליהם יגיע לא יטוש את התורה. וזהו שהמשילוחו ל"חמור גרם" שרובץ ונח כשמשאו עליו. כי לכאורה הרי חמור הולך ממקום למקום ויששכר הוא ההיפך מהחמור, שאינו נע בדרכים אלא ספון בבית המדרש? אלא שהכונה היא לבין הזמנים, שרבים מטיילים והולכים ממקום למקום, ואז גם יששכר יוצא, אך הוא מקבל על עצמו להיות כ"חמור גרם" שנושא את משאו לכל מקום וגם בשעה שנח משאו עליו וכך אף יששכר איננו מוותר על קניניו הרוחניים ולוקח אותם עמו לכל מקום, וגם כשהוא נח בבין הזמנים עדיין מונח הוא בלימוד וקובע עתים לתורה. ולכן יעקב מזהיר את עשו באומרו "ויהי לו שור וחמור", ודרשו חז"ל שזהו יששכר. ולכאורה מה האיום בזה, והיה לו לאיים עליו ביהודה שכוחו רב וכיוצא בזה? אלא שעשו לא יכול ליעקב על ידי כח, ולכן מצפה וממתין ליעקב שיצא לדרך ומיד בא עליו להורגו. ולכך אומר לו יעקב, לא תוכל לי, כי יש לי את יששכר הבן תורה שמונח בלימוד אף בהיותו בדרך!

שיוצא מבית המדרש יטמין עצמו בתורה, בתוך סוגיא או הלכה שלמד, וכך גם בדרך יהא מוגן מפני עשו.

היכן "המגרש הביתי" שלך?

ב. ובספר חובות הלבבות (שער עבודת האלוקים פ"ב) מנה ג' גורמים שמחמתם אין די בדיעת השכל והשגתו כדי להתעורר בעבודת ה', אלא בהכרח שיעסוק האדם בתורה ועסק זה יחוק אותו בעבודת האלוקים. ואחד הגורמים הוא שהעולם הזה הוא "המגרש הביתי" של הגוף הגשמי, מזה שאין כן השכל שמקורו ו"מגרשו" הוא בעולמות העליונים. וחוק הוא שדבר שנמצא במקומו הטבעי גובר על דבר שמקורו במקום אחר [ראה מס' בכורות ט, א] "שקל מעפרייהו וכו', אקשו לאפי מלכא", וברשי"י שם (ד"ה איקשו), שאדם שנמצא במקומו גיבור יותר משנמצא במקום אחר. וכן בעירובין (סא, א) "כלבא בלא מתא, שב שנין לא נבא", ולכן הגוף גובר על השכל. ומפני כן זקוק האדם לתורה הקד' של ידי לימודה יגבר השכל על הגוף.

וצריך ביאור שכן כיצד יועיל לימוד התורה לפתור את חולשת כח השכל הנובעת מחמת שאינו נמצא במקומו הטבעי? ועל כרחק שגדר לימוד תורה הוא שהאדם העוסק בתורה נחשב כנמצא עתה ממש בעליונים, כי כיון שהתורה היא דבר עליון, כל הדבק ועוסק בה נחשב כנמצא בעליונים, וממילא נחשב שהשכל שעוסק בתורה נמצא ב"מגרשו הביתי" בעולם הבא.

ולפי זה נמצא שבית המדרש הוא ממש בבחינת "גן עדן" עלי אדמות, שהרי בו עוסקים בתורה נדיר. והיצר הרע משתוקק להוציא את האדם מגן העדן הזה ולהחטאו, כמו שעשה לאדם הראשון. ועל פי המבואר לעיל נמצא שעיקר נסיונו של האדם הוא כשיוצא מחוץ לבית המדרש שאז יכול היצר לטורדו בנקל. והפתרון הוא כנ"ל, שכשיוצא לדרך יצטייד בסוגיא או דבר הלכה, ועל ידי שדבק בתורה בדרך אין היצר יכול לו.

להיכן נברח ב"בין הזמנים"?

ג. וראה זה פלא, שפרשה זו שנצטוונו בה על "הצפינו עצמכם ממנו" ו"ברחו לתורה" נקראת לעולם לפני בין הזמנים של חודש אב, שהוא תקופת השיא של "היוצא לדרך", ובו מתמעטים ספסלי בית המדרש. ולכאורה היה מתאים יותר לקרוא פרשה זו בתחילת חודש אלול וכיוצא, אך לקוראה בתחילת בין הזמנים הוא בבחינת תרתי דסתרי... אלא שהיא הנותנת, כי האדם עוסק בתורה במשך השנה, ושם קשה יותר ליצר להפילו כי הוא ספון בעיר מקלט. ולכן ממתין היצר שנה שלימה לבין הזמנים של אב, שבו הבן תורה יוצא מהמקלט, ואז "מכייס" אותו והוטף ממנו את כל מה שקנה בעמל רב במשך השנה כולה. וברוב

קח מטר לברכה במגדל אור של תורה וחסד!

בס"ד בשעה טובה החלה בניית הקומה העליונה בבנין מוסדות "דרכי תורה". תרומת מטר מזכה בהנצחה במבואה מפוארת להיכל בית הכנסת ובית המדרש שע"י "דרכי תורה". לפרטים: 054-2637798 או 08-9452903 ניתן לתרום בנדירים פלוס.

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

פרנסי השנה:

ר' אברהם בן לונה טובול הי"ו לע"נ רחמים בן זוהרה ז"ל.
ור' שאול בן רחמה חתון הררי הי"ו לע"נ עזרא בן פלורנס ז"ל,
שאול בן בוליסה ז"ל, פלורנס בת שרה ע"ה, אברהם שלום בן רחמה כתון ז"ל, בת שבע בת רחל ע"ה.
ור' אלון חלפון בן עופרה הי"ו.

פרנס השבוע:

ר' חגי יעקב בן שרה נחום הי"ו.

ר' שלמה וציונה סעדיאן הי"ו לרפ"ש לשרה בת מרים תחי' ולזש"ק לראובן בן זלבה ונעמי ברכה בת נאוה ליאורה

יזכו כל התורמים להצלחה וברכה ונחת מיוצאי חלציהם, ובריאות איתנה ופרנסה טובה, ויבורכו הם ובני ביתם בכל הברכות הכתובות בתורה.

תשעה באב

(1953 שנים לחורבן בית שני)

ערבית מוצ"ש- 20:40
שחרית (קרבת) - א. נץ. ב. 8:15.
[עם טלית ותפילין].
חצות היום- 12:47.
שיעור בהלכה ובאגדה - 18:00.
מנחה (קרבת) - 19:00.
ערבית - 19:50.
סיום הצום 20:04.
ברכת הלבנה.

נתן בן חיים והנה מגידי ז"ל
שמעון בן עיישה ועקנין ז"ל
סעדה בת שלמה ע"י הדי

חידת השבוע: אלו שתי מתכות מוזכרות בפרשת השבוע?

זמני התפילות ב"דרכי תורה"

שבת קדש פרשת דברים

מנין פלג המנחה - 18:10
מנחה ערב שבת (קרבת) - 19:25
הדלקת נרות - 19:28
שחרית מנין נץ (קרבת) - 4:50
שחרית מנין מרכזי (קרבת) - 8:15
מנחה מנין א' (קרבת) - 13:30
תהלים לבנות - 14:00
שיעור גמרא מס' ברכות - 14:30
שיעור הלכה - 15:15
שיעור בספר "זרע שמשון" - 16:15
תהלים לבנים - 16:00
אבות ובנים - 16:30
מנחה מנין ב' (קרבת) - 17:30
שקיעה - 19:48
צאת השבת - 20:19
ערבית מוצ"ש - 20:40
רבינו תם - 21:13

לעילוי נשמת
נתן יעקב בן ליוה מימון ז"ל

לעילוי נשמת
שאול בן בוליסה הררי ז"ל